

**DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT**

HØRINGSNOTAT

**FORSLAG TIL ENDRINGER I LOV 15. JUNI 2018 NR. 40 OM OPPHAVSRETT TIL ÅNDSVERK
MV. (ÅNDSVERKLOVEN)**

(TILRETTELEGGING FOR GJENNOMFØRING AV DIREKTIV (EU) 2017/1564 OG MARRAKECH-
TRAKTATEN OM TILGANG TIL ÅNDSVERK FOR PERSONER SOM ER BLINDE, HAR NEDSATT
SYNSEVNE ELLER HAR ANDRE FORMER FOR NEDSATT LESEEVNE)

Høringsfrist 8. januar 2021

1 Innledning

Kulturdepartementet sender med dette på høring et forslag til endringer i lov 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven).

Hensikten med forslaget er å legge til rette for at Marrakech-traktaten¹ og Marrakech-direktivet² kan gjennomføres i norsk rett i tråd med forutsetningene i Prop. 104 L (2016–2017) om ny åndsverklov. I denne proposisjonen varslet departementet at Marrakech-forpliktelsene ville bli gjennomført i forskrift til åndsverkloven, og det ble også foreslått en egen hjemmel i åndsverkloven for å kunne gi bestemmelser om dette i forskrift. Familie- og kulturkomiteen sluttet seg til slik gjennomføring i Innst. 258 L (2017–2018), og Stortinget vedtok hjemmelen i åndsverkloven § 55 fjerde ledd.

I ettertid har imidlertid departementet blitt oppmerksom på at det på bakgrunn av forpliktelsene må foretas en justering i hjemmelen: ordet «utgitt» må endres til «utgitt eller på annen måte offentliggjort». Endringen er liten, men nødvendig. Departementet har også vurdert det slik at når loven nå foreslås endret på dette punktet, bør det også foreslås å skille ut forskriftshjemmelen som en egen paragraf. Forslaget til omstrukturering er ikke ment å innebære materielle endringer, men har til formål å gjøre bestemmelsene klarere og lettere tilgjengelig for lovens brukere.

Etter at høringen av dette forslaget er gjennomført, planlegger departementet å legge frem en Prop. LS for Stortinget. I tillegg til et lovforslag vil proposisjonen inneholde en anbefaling om at Stortinget samtykker til at Norge tiltrer traktaten, og at direktivet innlemmes i EØS-avtalen. Også dette er i tråd med Prop. 104 L (2016–2017), hvor det ble uttalt at det ville bli fremmet en stortingsproposisjon om tiltredelse til traktaten (direktivet var ennå ikke vedtatt da proposisjonen ble fremmet).

Et forslag til detaljerte bestemmelser om gjennomføring av Marrakech-forpliktelsene vil departementet komme tilbake til i en egen høringssak. Som varslet i Prop. 104 L (2016–2017), vil dette skje i forbindelse med revisjonen av forskriften til åndsverkloven.

2 Bakgrunn

I regi av FNs immaterialrettsorganisasjon WIPO³ ble det i Marrakech 27. juni 2013 vedtatt en traktat om tilgang til åndsverk for personer som er blinde, har nedsatt synsevne eller som har andre former for nedsatt leseevne. Traktaten skal sikre at tilrettelagte eksemplarer av åndsverk (eksempelvis i punktskrift eller tilpassede lydopptak) kan gjøres

---

¹ Marrakech-traktaten 27. juni 2013 om å legge til rette for tilgang til utgitte åndsverk for personer som er blinde, har nedsatt synsevne eller har andre former for nedsatt leseevne (uoffisiell oversettelse).

² Direktiv (EU) 2017/1564 av 13. september 2017 om visse tillatte former for bruk av visse verker og andre arbeider som er vernet av opphavsretten og nærstående rettigheter, til fordel for personer som er blinde, har nedsatt synsevne eller har andre former for nedsatt leseevne, og om endringer av direktiv 2001/29/EF om harmonisering av visse aspekter av opphavsrett og nærstående rettigheter i informasjonsområdet.

³ World Intellectual Property Organization.

tilgjengelig for disse gruppene over landegrensene, siden det i store deler av verden er begrenset tilgang på slike eksemplarer. Norge underskrev traktaten i juni 2014, men har ennå ikke formelt tiltrådt.

Direktiv (EU) 2017/1564 skal gjennomføre Marrakech-traktaten i EØS-området. Departementet gjennomførte høsten 2016 en nasjonal høring av direktivforslaget. Direktivet ble vedtatt 13. september 2017, og EØS-komiteen besluttet 23. oktober 2020 å endre EØS-avtalens vedlegg XVII til å omfatte direktivet. Beslutningen ble tatt med konstitusjonelt forbehold, og det følger av EØS-avtalen artikkel 103 nr. 1 at beslutningen da først blir bindende for Norge etter at man har meddelt de andre partene at de forfatningsmessige kravene er oppfylt, dvs. at Stortinget har gitt sitt samtykke.

Før traktaten formelt kan tiltres, og EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av direktivet tre i kraft, kreves dermed Stortingets samtykke i medhold av Grunnloven § 26 andre ledd. Departementet vil fremme en Prop. LS for Stortinget om disse spørsmålene.

For en overordnet beskrivelse av innholdet i de internasjonale forpliktelsene vises det til Prop. 104 L (2016–2017) punkt 5.23.3 s. 178. Departementet kommer tilbake til den nærmere beskrivelsen av direktivet og konsekvensene av gjennomføringen av det i norsk rett i hørings-saken om endring av forskriften.

3 Endringsforslaget

3.1 Gjeldende rett

Avgrensingsreglene i åndsverkloven §§ 55 og 56 gjelder for «personer med nedsatt funksjonsevne». Fremstilling og bruk av lydopptak er skilt ut i tvangslisensbestemmelsen i § 56, jf. forskriften §§ 1-11 og 1-12, mens tilpasninger i verk i andre former enn lydopptak, for eksempel i punktskrift, reguleres av fribruksbestemmelsen i § 55.

Loven § 55 fjerde ledd gir likevel hjemmel til at departementet i forskrift kan gi bestemmelser om at nærmere angitt organisasjon kan fremstille, importere og utveksle eksemplarer av utgitt litterært verk, herunder lydopptak, som er tilrettelagt for bruk for blinde, syns- og lesehemmede, til berettigede enkeltpersoner og til nærmere angitt organisasjon i et annet land, herunder overføring av tilpasset åndsverk slik at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket. Bestemmelsen ble innført for å legge til rette for gjennomføring av Marrakech-forpliktelsene i forskrift til åndsverkloven, jf. Prop. 104 L (2016–2017) punkt 5.23.6.2.

Forskriftshjemmelen i § 55 fjerde ledd gjelder kun verk og arbeider som er «utgitt». Slik bestemmelsen er utformet gjelder den dermed ikke for verk og arbeider som regnes som offentliggjorte uten å kunne regnes som utgitte.

Det følger av § 10 andre ledd at et åndsverk er *utgitt* når et rimelig antall eksemplarer av verket med samtykke av opphaveren er brakt i handelen, eller på annen måte er spredt blant allmennheten. Et åndsverk er også utgitt når det med opphaverens samtykke er gjort tilgjengelig for allmennheten på Internett, i annet elektronisk kommunikasjonsnett eller i

database, på en slik måte at brukeren kan fremstille eksemplar av verket og selv velger tid og sted for tilgangen til verket. Det fremgår av § 10 første ledd at et verk er *offentliggjort* når det lovlig er gjort tilgjengelig for allmennheten.

Det er gitt en grundig gjennomgang av hva som menes med begrepene «utgitt» og «offentliggjort» i Prop. 104 L (2016–2017) punkt 3.11 side 56 til 63. Her fremgår det at en utgivelse bl.a. har skjedd når et rimelig antall eksemplar av verket *med opphaverens samtykke* er brakt i handelen eller på annen måte er spredt blant allmennheten, mens et verk anses som offentliggjort når det lovlig er gjort tilgjengelig for allmennheten.

Vilkåret om at verket lovlig er gjort tilgjengelig for allmennheten vil for det første omfatte situasjonen der tilgjengeliggjøringen har skjedd med opphaverens samtykke, altså at verket er utgitt. Men kriteriet vil også dekke situasjonen der tilgjengeliggjøringen av verket skjer med hjemmel i lovens konsumpsjonsbestemmelser uten samtykke fra opphaveren.

Dette forutsetter at en annen enn opphaveren har tilgang til eksemplar av verket og gjør det tilgjengelig for allmennheten ved spredning eller visning. Forutsetningen vil være at eksemplaret er overdratt med opphaverens samtykke.

3.2 Marrakech-forpliktelsene

Det fremgår av definisjonen i Marrakech-direktivet artikkel 2 (i norsk oversettelse) at «verk eller annet arbeid» skal forstås som

«... verk i form av en bok, et tidsskrift, en avis, et magasin eller en annen form for skriftlig materiale, notasjon, herunder noteskrift, og tilhørende illustrasjoner, uansett medium, herunder i lydformat, f.eks. lydbøker, og i digitalt format, som er vernet av opphavsretten eller nærstående rettigheter, og som er utgitt eller på annen måte lovlig gjort tilgjengelig for allmennheten»

I den engelske versjonen av direktivet artikkel 2 skal «work or other subject matter» forstås som

«... a work in the form of a book, journal, newspaper, magazine or other kind of writing, notation, including sheet music, and related illustrations, in any media, including in audio form such as audiobooks and in digital format, which is protected by copyright or related rights and which is published or otherwise lawfully made publicly available»

Direktivet omfatter dermed både verk og arbeider som er utgitt, og verk og arbeider som på annen måte er lovlig gjort tilgjengelig for allmennheten.

Tilsvarende gjelder etter Marrakech-traktaten artikkel 2 bokstav a (i uoffisiell norsk oversettelse): «... enten de er utgitt eller på annet vis gjort offentlig tilgjengelig i noe medium», og i engelsk versjon: «... whether published or otherwise made publicly available in any media».

3.3 Departementets vurderinger og forslag

Etter departementets vurdering er det, for å gjennomføre Marrakech-forpliktelsene på en korrekt måte, nødvendig at forskriftshjemmelen i loven justeres slik at bestemmelsen ikke er begrenset til bare å omfatte *utgitte* litterære verk, herunder lydopptak.

Ved å endre ordet «utgitt» til «utgitt eller på annen måte offentligjort» vil begrepsbruken og bestemmelsens anvendelsesområde være i tråd med forpliktelsene, se punkt 3.1 med videre henvisning om begrepene «utgitt» og «offentligjort».

Departementet foreslår på bakgrunn av dette at forskriftshjemmelen endres ved å tilføye ordene «eller på annen måte offentligjort».

Siden det nå foreslås en endring i forskriftshjemmelen i loven, er det etter departementets vurdering hensiktsmessig også å foreta en ny vurdering av bestemmelsens struktur. Siden § 55 i utgangspunktet ikke gjelder fremstilling av lydopptak, mens gjeldende forskriftshjemmel i § 55 fjerde ledd også omfatter lydopptak, mener departementet at forskriftshjemmelen bør skilles ut i en egen paragraf. Dette vil gi en tydeligere og lettere tilgjengelig forskriftshjemmel. Departementet foreslår derfor at forskriftshjemmelen skilles ut som ny § 56 a.

Forslagene til omstrukturering er ikke ment å innebære materielle endringer, men har til formål å gjøre bestemmelsene klarere og lettere tilgjengelig for lovens brukere.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det antas at justeringene i åndsverkloven for å gi en hensiktsmessig forskriftshjemmel for gjennomføring av Marrakech-direktivet ikke vil få vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Departementet vil vurdere eventuelle økonomiske og administrative konsekvenser av den materielle gjennomføringen av Marrakech-forpliktelsene i eget høringsnotat med forslag til ny forskrift til åndsverkloven.

Forslag til endringer i lov 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)

I

I lov 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk mv. gjøres følgende endringer:

§ 55 fjerde ledd oppheves.

Ny § 56 a skal lyde:

§ 56 a *Nærmere regler for gjennomføring av Marrakech-traktaten og -direktivet*

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om at nærmere angitt organisasjon kan fremstille, importere og utveksle eksemplarer av utgitt *eller på annen måte offentliggjort* litterært verk, herunder lydopptak, som er tilrettelagt for bruk for blinde, syns- og lesehemmede, til berettigede enkeltpersoner og til nærmere angitt organisasjon i et annet land, herunder overføring av tilpasset åndsverk slik at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.